

10 30/34

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO
im. generała broni K. Świerczewskiego

KATEDRA TAKTYKI OGÓLNEJ I SZTUKI OPERACYJNEJ

UZYTKU
SŁUŻBOWEGO

1 1 1 1 E

Egz. Nr 1

ppłk dr Bogusław BIDZIŃSKI

**Temat: ORGANIZACJA I PROWADZENIE DZIAŁAŃ
ZACZEPNYCH PRZEZ DZ (DPanc) W ODERWANIU
OD SIŁ GŁÓWNYCH ARMII**

(Skrypt)

039879

BIBLIOTEKA NAUKOWA ASG WP
Archiwum Instytutu Historii i Stosunków Międzynarodowych
Nr ewid. 039879

REMBERTOW

MARZEC

1965

10 30/34

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO

im. generała broni K. Świerczewskiego

KATEDRA TAKTYKI OGÓLNEJ I SZTUKI OPERACYJNEJ

UŻYTKU
SŁUŻBOWEGO

TAJNE

Egz. Nr 1

ppłk dr Bogusław BIDZIŃSKI

**Temat: ORGANIZACJA I PROWADZENIE DZIAŁAŃ
ZACZEPNYCH PRZEZ DZ (DPanc) W ODERWANIU
OD SIŁ GŁÓWNYCH ARMII**

(Skrypt)

039879

BIBLIOTEKA NAUKOWA ASG WP
Archiwum Instytutu Historii i Szkoły Wojskowej

Nr swid. 39879

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO

im. gen. broni K. Świerczewskiego

KATEDRA TAKTYKI OGÓLNEJ I SZTUKI OPERACYJNEJ,
SŁUŻBOWEGO

T A J N E

Egz. nr. 4.

"ZATWIERDZAM"
SZEF KATEDRY TO i SZT.
OPER.

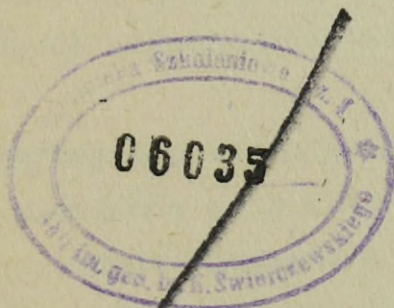
/-/ płk prof. Jan KURNIEWICZ

Ameli. post 12657

ppłk dr Bogusław BIDZIŃSKI

"ORGANIZACJA I PROWADZENIE DZIAŁAŃ ZACZEPNYCH
PRZEZ DZ /DPanc/ W ODERWANIU OD SIŁ GŁÓWNYCH
ARMII"

/Skrypt/

BIBLIOTEKA NARODOWA ASG WF
Archiwum Celny
Nr ewid. 39878

Rembertów

l u t y

1965 rok

PLAN SKRYPTU

Wstęp

I. Celowość i możliwość prowadzenia działań zaczepnych w oderwaniu od sił głównych.

1. Czynniki determinujące oderwanie się DZ /DPanc/ od sił głównych armii.
2. Celowość i możliwość prowadzenia działań zaczepnych w oderwaniu od sił głównych.
3. Dogodne warunki /sytuacje/ do rozpoczęcia działań zaczepnych w oderwaniu od sił głównych armii.

II. Ogólne zasady działań.

1. Cel i zadania.
2. Głębokość i czas działania DZ /DPanc/ w oderwaniu od sił głównych armii.
3. Właściwości ugrupowania dywizji.

III. Właściwości organizacji działań.

1. Możliwy zakres przygotowania działań na szczeblu armii.
2. Metoda i treść pracy dowódcy i sztabu dywizji nad organizacją działań.
3. Niektóre zagadnienia zabezpieczenia bojowego i materiałowo-technicznego.

IV. Prowadzenie natarcia w oderwaniu od sił głównych.

1. Ogólne zasady taktyki.
2. Zamierzone działanie na tyły wojsk przeciwnika.
3. Działanie wojsk podczas podchodzenia do obiektu natarcia.
4. Uderzenie na obiekt.
5. Działanie w celu połączenia się z desantem.
6. Działanie w celu zamykania dróg podejścia operacyjnym odwodom oraz odwrotu związków pierwszego rzutu.
7. Działanie w celu połączenia odizolowanych przez przeciwnika zgrupowań.

Materiały źródłowe i pomocnicze:

1. Rozkaz i wytyczne do szkolenia operac. Sił Zbrojnych PRL w 1964 r. Wyd. MON 1963 r.
2. Regulamin Polowy Sił Zbrojnych PRL /dywizja/.
3. Gen. Z. Bobecki, Niektóre problemy współczesnej myśli wojskowej "Myśl Wojskowa" 4/63 r.
4. Bronie tankowe i mechanizowane wojska sowieckiej armii, Moskwa 1958 r.
5. J. Kiriczenko, Tankowe armii w berlińskiej operacji, "Wojenno-istoriczeskij Żurnał" 7/60 r.
6. Gen. W. Łomow, Radziecka doktryna wojenna, "Myśl Wojskowa" 70/63 r.
7. Gen. G. Zawizjon, O samostojatelnych diejstwijach wojsk w otrywie ot głównych sił, "Wojennaja Myśl 11/63 r. s. 17.
8. Zbiór Prac Akademii nr 3/20/ 1962 r.

W s t ę p

Skrypt zawiera materiał uzupełniający, do wydawnictwa ASG p.t. "Natarcie DZ, DPanc w początkowym okresie wojny". Omawia się w nim przede wszystkim organizację i prowadzenie działań zaczepnych przez DZ /DPanc/ w oderwaniu od sił głównych armii w warunkach stosowania broni masowego rażenia. Poza tym wskazuje się na możliwość i celowość prowadzenia takich działań w warunkach niestosowania tej broni. Celem skryptu jest pogłębienie bogatej problematyki dotyczącej działań zaczepnych dywizji we współczesnej operacji.

CELOWOŚĆ I MOŻLIWOŚĆ PROWADZENIA DZIAŁAŃ ZACZEPNYCH W ODERWANIU OD SIŁ GŁÓWNYCH

Działania zaczepne DZ /DPanc/ w oderwaniu^{x/} od sił głównych armii nie są zjawiskiem nowym. Miały one miejsce w ubiegłych wojnach /naturalnie w formie odpowiadającej ówczesnemu poziomowi techniki i sztuki wojennej/. Podczas drugiej wojny światowej występowały one niemalże we wszystkich jej okresach i armiach walczących stron. We współczesnej literaturze wojskowej, do działań tego rodzaju, nazywanych niekiedy "samodzielnymi działaniami w oderwaniu od sił głównych", zalicza się czasem działania bojowe na tyłach wojsk przeciwnika desantów powietrznych, morskich oraz związków wykorzystujących wyłącznie naziemne środki transportu i walki^{xx/}. Mając na uwadze, że organizacja działań, sposób wyjścia na tyły wojsk przeciwnika, skład, uzbrojenie, zabezpieczenie itp. są inne w dywizjach powietrzno - desantowych i desantowych jak w DZ i DPanc posługujących się przede wszystkim naziemnymi środkami transportu i walki, jedynie działania tych ostatnich będą przedmiotem naszych rozważań.

Pod pojęciem "działań zaczepnych DZ /DPanc/ w oderwaniu od sił głównych" rozumieć będziemy natarcie ogólnowojskowego związku taktycznego w celu wykonania ważnego zadania w głębi ugrupowania operacyjnego albo na tyłach wojsk przeciwnika przed podejściem sił głównych armii, w warunkach dużego zagrożenia lub całkowitego odcięcia komunikacji lądowych.

x/ Niekiedy używa się terminu "w znacznym oddaleniu od sił głównych".
xx/ Np. taki pogląd można spotkać w artykule gen. G. Zawizjona p.t. O samostojatelných diejstwijach wojsk w ptrywie ot główných sił. Wojennaja Myśl 11/63 s. 17.

W niezwykle szerokiej skali działania tego rodzaju stosowano podczas drugiej wojny światowej w Armii Radzieckiej. W armii tej, w operacjach zaczepnych organizowano i wysyłano oddziały wydzielone o znaczeniu operacyjnym oraz armijne i frontowe grupy szybkie. Oddziały operacyjnego przeznaczenia, organizowane w składzie od wzmocnionej brygady pancernej do wzmocnionej dywizji piechoty /której przydzielono transport samochodowy/, działały w oddaleniu od sił głównych armii /Frontu/ zazwyczaj 30-50 km. W niektórych wypadkach odległości te były znacznie większe. Np. w operacji Praskiej, OW zorganizowane w 4 Froncie Ukraińskim w składzie wzmocnionej dywizji piechoty /zmotoryzowanej/ w ciągu 8 i nocy na 9 maja 1945 r. wykonały prawie 200 km marsz i oderwały się ponad 100 km od związków piechoty wchodzących w skład głównych zgrupowań armii.

Armijne grupy szybkie, organizowane zazwyczaj w składzie wzmocnionych korpusów pancernych lub korpusów zmechanizowanych^{x/} wykonywały samodzielne zadania w ciągu jednego, a niekiedy kilku dni wyprzedzając siły główne na odległość 20 - 40 km i więcej. Ciekawe przykłady takich działań dostarczają również walki

1 Korpusu Pancernego w operacjach zaczepnych 2 Armii WP w 1945 r.

W jeszcze większym oddaleniu od sił głównych działały zazwyczaj frontowe grupy szybkie, organizowane w składzie armii pancernych, armii zmechanizowanych lub grup konno-zmechanizowanych. Np. w operacji Sandomiersko - Śląskiej 1945 r. 3 APanc Gwardii prowadząca działania zaczepne w celu opanowania Zagłębia Śląsko - Dąbrowskiego i 4 APanc nacierająca na północ od Wrocławia wykonywały zadania w oddaleniu 100 km od głównych zgrupowań związków ogólnowojskowych frontu. Oderwanie 6 APanc Gwardii w operacji Mandżurskiej osiągnęło odległość 150-200 km.

Czynniki determinujące oderwanie się DZ /DPanc/ od sił głównych armii.

Jednym z zasadniczych czynników determinujących działania zaczepne w oderwaniu od sił głównych podczas drugiej wojny światowej była wyższa ruchliwość, zdolność manewru i siła ognia związków pancernych i zmechanizowanych /zmotoryzowanych/ w stosunku do związków piechoty /przesuwających się pieszo lub konno/.

x/ Stan ilościowy ludzi i czogłów w radzieckich KPanc i KZmech w okresie drugiej wojny światowej był zbliżony do stanu obecnych DPanc i DZmech.

Jednakże nie był to czynnik wyłączny i jedyny. Dowodzą tego przykłady "odrywania się" określonych związków pancernych i zmechanizowanych /zmotoryzowanych/ również od sił głównych armii całkowicie zmotoryzowanych, pancernych i zmechanizowanych. Np. w operacji Korsuń - Szewczenkowskiej Armii Radzieckiej w 1944 r. 20 KPanc nacierał w oddaleniu około 45-50 km od sił głównych 5 APanc Gwardii. W tych wypadkach, znaczne oddalenie się związków taktycznych od sił głównych uwarunkowane było przede wszystkim takimi czynnikami, jak: inna treść zadań bojowych i wynikający z nich sposób natarcia; mniejszy opór i zakres kontrakcji przeciwnika w określonym miejscu i czasie /spowodowany masowym uderzeniem wojsk i środków nacierającego lub wytworzoną sytuacją/; wyższy stan zapasów materiałowych jednego związku taktycznego w stosunku do innych; dogodniejszy teren na kierunku natarcia jednego ze związków taktycznych itp.

We współczesnych operacjach, uwzględniając zmotoryzowanie i znaczne upancernienie wszystkich związków taktycznych w naszej armii, czynnik wyższej ruchliwości, zdolności manewru i siły ognia w wojskach wykorzystujących przede wszystkim naziemne środki transportu i walki, nie będzie odgrywał tak wielkiej roli jak to miało miejsce w drugiej wojnie światowej. Mając na uwadze olbrzymią siłę rażenia i zasięg broni rakietowo-jądrowej - jeżeli broń ta zostanie wykorzystana - należy przypuszczać, że decydującym czynnikiem determinującym oderwanie się DZ /DPanc/ od sił głównych armii będzie różnicowany w czasie i przestrzeni opór i zakres kontrakcji przeciwnika spowodowany zmasowanymi uderzeniami broni masowego rażenia i wojsk nacierającego lub wytworzoną sytuacją. Celowość prowadzenia działań zaczepnych w oderwaniu od sił głównych.

Podczas drugiej wojny światowej działania zaczepne związków taktycznych i operacyjnych w oderwaniu od sił głównych były jednym z zasadniczych sposobów realizacji idei wykonania jednoczesnych uderzeń na możliwie największą głębokość ugrupowania przeciwnika. Stosowanie ich pozwalało szybciej rozcinać wojska przeciwnika na oddzielne, odizolowane zgrupowania, uderzać na podchodzące odwody zanim zdążyły zorganizować wejście do walki na planowanych kierunkach działań, opanowywać ważne obiekty i rubieże w głębi obrony, dezorganizować system dowodzenia, współdziałania i zaopatrzenia.

Działania tego rodzaju stwarzały więc dogodne warunki do prowadzenia natarcia w możliwie najwyższym tempie i osiągnięcia celów operacji przy najmniejszych stratach i w najkrótszym czasie.

Znajdująca się na wyposażeniu sił zbrojnych broń rakietowo - jądrowa i chemiczna, całkowite zmotoryzowanie i wysoki stopień "upancernienia" związków ogólnowojskowych, szybki rozwój wojsk desantowych, powietrznych środków walki i transportu zmieniają całkowicie charakter współczesnych operacji oraz sposób organizacji i prowadzenia omawianych działań. W ewentualnej wojnie z zastosowaniem broni masowego rażenia, wojska raketowe są w stanie najszybciej wykonać uderzenie i zniszczyć najważniejsze cele, obiekty i zgrupowanie wojsk rozmieszczone na całej głębokości teatru działań wojennych. Zadanie związków ogólnowojskowych sprowadzać się będzie do maksymalnego wykorzystania skutków tych uderzeń, zakończenia rozgromienia wojsk przeciwnika i opanowania terytorium. Czym szybciej i więcej związków taktycznych wtargnie w ślad za uderzeniami wojsk raketowych na całą głębokość ugrupowania przeciwnika, tym mniej potrzeba będzie czasu oraz sił i środków dla osiągnięcia celu operacji. Przy obecnym poziomie wyposażenia technicznego sił zbrojnych, do wykorzystania uderzeń broni masowego rażenia i wykonania zadań w głębi ugrupowania, na tyłach wojsk przeciwnika najbardziej predystynowane są oddziały i związki działające jako desanty powietrzne. Jednakże, pomimo burzliwego rozwoju powietrznych środków transportu, stosunkowo długo jeszcze nie będą one w stanie zabezpieczyć przerzutu drogą powietrzną takiej ilości oddziałów i związków, która jest niezbędna do wykonania w krótkim czasie wszystkich zadań jakie wyłaniają się przed wojskami lądowymi w głębi ugrupowania i na tyłach wojsk przeciwnika. Z tego też względu, doceniając w pełni znaczenie desantów powietrznych i realizacji idei zadania przeciwnikowi jednoczesnego, potężnego uderzenia na całą głębokość jego ugrupowania, działania zaczepne związków taktycznych na dużą głębokość i w oderwaniu od sił głównych są celowe. Są one celowe zarówno w wojnie z zastosowaniem jak i bez użycia broni masowego rażenia.

Możliwość oderwania się poszczególnych dywizji od sił głównych. We współczesnych operacjach zaczepnych wszystkie dywizje zmechanizowane i pancerne zobowiązane są do prowadzenia natarcia w możliwie najwyższym tempie. Nie oznacza to jednak, że

na całej szerokości danego kierunku operacyjnego /strategicznego/ natarcie rozwijać się będzie równomiernie. Możemy przypuszczać, że dywizje prowadzące działania zaczepne na kierunku najpotężniej i najskuteczniej wykonanych uderzeń bronią masowego rażenia - na których opór i zakres przeciwdziałania przeciwnika będzie najmniejszy oraz nie powstaną ciągłe strefy zniszczeń, skażeń i pożarów - będą mogły nacierać w wyższym tempie od pozostałych sił. Poważny wpływ na tempo natarcia poszczególnych dywizji wywierać będzie również opór i zakres przeciwdziałania broniących się wojsk. Przeciwnik dysponujący współczesnym uzbrojeniem może na niektórych kierunkach wykonać zmasowane uderzenie bronią raketowo - jądrową względnie innymi środkami rażenia, spowodować zniszczenia, ciągłe strefy skażeń i pożarów, zadać określonym dywizjom poważne straty i opóźnić lub zatrzymać na określony czas ich natarcie. Różnice w tempie i głębokości natarcia mogą być uwarunkowane wyższą odpornością na uderzenia jądrowe, zdolnością poruszania się po bezdrożach, pokonywania stref skażeń i przeszkód wodnych jednych dywizji w stosunku do innych /np. dywizji pancernych do dywizji zmechanizowanych/ charakteru wykonywanych zadań, warunkami geograficznymi obszaru działań bojowych, aktualnym stanem zaopatrzenia materiałowego, sposobem zaopatrywania itp. Analiza powyższych czynników, charakter ewentualnej wojny i doświadczenia historyczne wydają się wskazywać na możliwość prowadzenia przez określone DZ /DPanc/ działań zaczepnych w znacznym oddaleniu od sił głównych również we współczesnych operacjach.

Dogodne warunki do rozpoczęcia takich działań mogą zaistnieć na początku lub w toku operacji, na głównym względnie niekiedy na pomocniczym kierunku uderzenia, podczas bojów i bitew spotkaniowych, natarcia na broniącego się przeciwnika i pościgu. Z tego względu, każdy ze związków taktycznych /DZ, DPanc/ powinien być przygotowany i zdolny do rozpoczęcia takich działań w dowolnej sytuacji taktyczno - operacyjnej. Stanowi to istotną różnicę w stosunku do zasad, którymi kierowano się organizując działania w oderwaniu od sił głównych podczas drugiej wojny światowej.

Na początku operacji zaczepnej sprzyjające warunki do rozpoczęcia działań w oderwaniu od sił głównych powstaną zazwyczaj na tych kierunkach, na których zgodnie z zamiarem wyższych przełożonych najefektywniej zostanie użyta największa ilość broni masowego rażenia, w wyniku czego, na określony czas zostanie naruszony system obrony przeciwnika. Wypadek taki może mieć również miejsce wówczas,

gdy w wyniku szybko i sprawnie przeprowadzonego uderzenia odwetowego nie dopuści się do zrealizowania planów rozwinięcia wojsk przeciwnika, wskutek czego, na kierunku natarcia pewnych DZ /DPanc/ wytworzą się duże luki, stwarzające warunki do rozwijania natarcia w wysokim tempie. W omówionych przypadkach działania te mogą i powinny być zaplanowane i zorganizowane z góry, jeszcze przed rozpoczęciem operacji.

W toku operacji zaczepnej możliwość rozpoczęcia omawianych działań może wyklonić się najczęściej w następujących sytuacjach taktyczno - operacyjnych:

- w trakcie bojów i bitew spotkaniowych, jeżeli w wyniku zdecydowanych i głębokich uderzeń rozcinających wojsk własnych, dywizje pierwszego rzutu przeciwnika zostaną rozczłonkowane na oddzielne, odizolowane zgrupowania, pomiędzy którymi wytworzą się znaczne luki, zapewniające dużą swobodę manewru nie związanym w walce DZ /DPanc/, a jednocześnie zostanie opóźnione podejście kolejnych rzutów nieprzyjaciela do obszaru bitwy;

- na głównych kierunkach uderzenia, w ostatniej fazie natarcia na zorganizowane rubieże obrony, gdy po zniszczeniu zasadniczych zgrupowań pierwszego rzutu i opóźnieniu podchodzących odwodów przeciwnika, zostaną wywalczone warunki do szybkiego rozwinięcia działań zaczepnych w operacyjnej głębokości ugrupowania broniących się wojsk;

- podczas przechodzenia do kombinowanego pościgu w skali operacyjnej na tych kierunkach, na których w wyniku zdecydowanych uderzeń raketowo - jądrowych i innych środków rażenia, względnie wytworzonego położenia taktyczno - operacyjnego, opór i odchodzące siły przeciwnika będą najmniejsze, a charakter terenu i sytuacja skażeń pozwolą na prowadzenie pościgu równoległego w najwyższym tempie;

- po znacznym wyprzedzeniu przez armię pancerną lub ogólnowojskową sąsiadów równorzędnego szczebla i wywalczeniu dużej swobody manewru w sytuacjach, w których zajdzie potrzeba wydzielenia jednej z DZ /DPanc/ do natarcia na kierunku rozbieżnym względem osi przesunięcia sił głównych armii. Np. armia pancerna prowadzi działania zaczepne w znacznym oddaleniu od sił głównych frontu w kierunku zachodnim, w wyniku wytworzonej sytuacji lub otrzymanego rozkazu, wykonuje częścią sił uderzenie na południe celem przecięcia komunikacji i wyjścia na tyły broniących się tam wojsk przeciwnika.

W omówionych sytuacjach taktyczno - operacyjnych działania DZ /DPanc/ w oderwaniu od sił głównych mogą być zaplanowane przed rozpoczęciem operacji jedynie ogólnie. Natomiast szereg istotnych zagadnień decyzji dotyczących określenia konkretnej dywizji, miejsca i czasu rozpoczęcia działań itp. można będzie zazwyczaj ustalić dopiero w toku trwania operacji.

Na współczesnym polu walki nie są wykluczone również takie sytuacje, w których "oderwanie się" od sił głównych nie będzie zawczasu zamierzone względnie zostanie wymuszone zdecydowanymi, udanymi kontrakcjami przeciwnika. Wymuszenie przez przeciwnika takich działań może zaistnieć np. w wypadku:

- wykonania przez przeciwnika znacznej ilości potężnych i skutecznych uderzeń bronią masowego rażenia na główne zgrupowanie armii i zahamowanie lub zatrzymanie na określony czas jego natarcia, przy jednoczesnym zachowaniu wysokiej zdolności manewru przez jedną z dywizji;

- uzyskania przez przeciwuderzające odwody przeciwnika znacznego powodzenia i "odcięcia" określonej dywizji od sił głównych;

- podczas natarcia na wąskich lecz długich półwyspach, poprzez cieśniny itp., jeżeli przeciwnikowi uda się wysadzić desant powietrzny lub morski na tyły najbardziej wysuniętej do przodu dywizji i zahamować, względnie zatrzymać natarcie pozostałych sił;

- zniszczenia zaopatrzenia albo naruszenia systemu zaopatrywania w takim stopniu, że spowoduje to zahamowanie lub zatrzymanie na określony czas sił głównych armii. W omówionych powyżej wypadkach, warunki organizacji i prowadzenia takich działań będą niezwykle trudne. Dywizja, która "oderwie się" lub zostanie "odcięta" od sił głównych w wyniku udanych kontrakcji przeciwnika, może być użyta do wykonania zadań wymagających dalszego natarcia na jeszcze większą głębokość, względnie do uderzenia na skrzydło i tyły tych zgrupowań wojsk przeciwnika, które zagrażają siłom głównym armii. W konkretnej sytuacji należy wybrać to rozwiązanie, którego realizacja sprzyja osiągnięciu celu operacji w jak najkrótszym czasie.

Każda z omówionych grup sytuacji taktyczno - operacyjnych wywierać będzie zasadniczy wpływ na organizację i sposób prowadzenia takich działań, do czego powrócimy jeszcze w następnych podrozdziałach.

II. OGÓLNE ZASADY DZIAŁAŃ

Cel i zadania

Celem działań zaczepnych dywizji w oderwaniu od sił głównych jest poprzez możliwie najszybsze przeniesienie działań w ugrupowanie operacyjne i na głębokie tyły nieprzyjaciela - maksymalne wykorzystanie skutków uderzeń rakiet taktyczno - operacyjnych a niekiedy i strategicznych, doprowadzenie wspólnie z desantami powietrznymi do ostatecznego rozbicia zgrupowań przeciwnika przeznaczonych do walki w polu i obrony terytorialnej, zerwanie mobilizacji i wykonanie takich zadań, które stwarzają dogodne warunki do szybkiego osiągnięcia celu operacji. Niekiedy celem takich działań może być zapewnienie siłom głównym armii maksymalnie wysokiego tempa natarcia, względnie - dogodnych warunków do odtworzenia ich zdolności bojowej /naruszonej zmasowanymi uderzeniami broni masowego rażenia przeciwnika/ i wywalczenia utraconej czasowo inicjatywy operacyjnej. Omawianych działań nie należy więc rozpatrywać jako celu samego w sobie, lecz jako jeden ze środków /sposobów/ zapewniających jak najszybsze wykonanie podstawowego zadania armii i frontu - całkowitego rozgromienia przeciwnika na danym kierunku operacyjnym /strategicznym/ przez siły główne nacierających wojsk.

Dywizje pancerne i zmechanizowane nacierające w oderwaniu od sił głównych mogą być wykorzystane do:

- ostatecznego rozbicia odwodów i zgrupowań wojsk przeciwnika, na które wykonano potężne uderzenia bronią masowego rażenia;
- opanowania lub zniszczenia baz wyrzutni rakietowych, składów broni masowego rażenia, ważnych stanowisk dowodzenia, składów materiałów pędnych, rurociągów, lotnisk i portów;
- połączenia sił z operacyjnym lub strategicznym desantem powietrznym względnie desantem morskim i wykonania z nim szeregu ważnych zadań w głębi obrony przeciwnika;
- opanowania i utrzymania do czasu podejścia sił głównych ważnych ośrodków administracyjnych i gospodarczych, węzłów komunikacyjnych i łączności, przepraw i innych ważnych obiektów, cieśnin oraz wysp;
- zamykania dróg podchodzenia operacyjnym odwodom oraz odwrotu związkom pierwszego rzutu;

- osłony skrzydeł i tyłów armii pancерnej lub połączenia się z nią na głębokich tyłach wojsk nieprzyjaciela;
- opanowanie baz morskich, obrony wybrzeża i niedopuszczenia do zaopatrywania walczących wojsk przeciwnika drogą morską i wysadzenia desantów morskich;
- zabezpieczenia warunków do odtworzenia zdolności bojowej sił głównych armii obezwładnionych bronią masowego rażenia przeciwnika.

Głębokość zadania i czas działania dywizji w oderwaniu od sił głównych zależy przede wszystkim od takich czynników, jak: zasięg i rażąca działość broni użytej masowo w wojnie /inne będą możliwości działań w wojnie z użyciem broni masowego rażenia - inne bez stosowania tej broni/, ilości użytej broni nuklearnej i innych środków rażenia na kierunku działań tego związku, składu i charakteru działań wojsk przeciwnika, możliwości zaczepnych i manewrowych dywizji, zakresu pomocy, której mogą jej udzielić sąsiedzi, tempa natarcia i czasu podejścia sił głównych, sytuacji w powietrzu, stosunku ludności do nacierających wojsk, stopnia napromienienia oddziałań oraz gleby i powietrza, charakteru terenu i warunków atmosferycznych. W przeciętnych warunkach dywizja może otrzymać zadanie wymagające działań w oderwaniu od sił głównych armii w ciągu dwóch, a niekiedy i trzech dób na głębokość: w wojnie z zastosowaniem broni masowego rażenia do 150-200 km, natomiast bez użycia tej broni - do 100 km. x/

Jeżeli celem działań jest zapewnienie siłom głównym armii maksymalnie wysokiego tempa natarcia, względnie warunków dla odtworzenia zdolności bojowej i wywalczenia utraconej czasowo inicjatywy operacyjnej, głębokość zadania dywizji powinna zapewnić jej możliwość udzielenia szybkiej i skutecznej pomocy zasadniczemu zgrupowaniu nacierających wojsk armii. W tym wypadku zadanie dywizji może być podzielone na szereg zadań częściowych /bliższe, następne, dalsze itp/ i szczegółowych np. oprócz podstawowego zadania, można nakazać jej opanować przeprawy, znajdujące się na pokonywanych po drodze ważniejszych przeszkodach wodnych i utrzymać je częścią sił do czasu podejścia głównego zgrupowania armii.

x/ Uzasadnienie p. praca doktora ppłk dypl. B. Bidzińskiego "Wpływ broni raketowo - jądrowej na operacyjne ugrupowanie armii w działa- niach zaczepnych", wyd. ASG 63 r. str. 146.

DPanc /DZ/, przeznaczona do działań w oderwaniu od sił głównych otrzymuje zazwyczaj jedynie ogólny kierunek natarcia, stwarzający możliwość stosowania szerokiego manewru we wszystkich pasach natarcia armii, przez które kierunek ten przebiega.

Wyznaczenie pasa natarcia ograniczonego liniami rozgraniczenia wydaje się celowe w takich sytuacjach, w których dywizja wykonywać będzie zadania w łączności taktycznej z sąsiadami, względnie jeśli celem jej działań będzie zapewnienie siłom głównym warunków do odtworzenia ich zdolności bojowej, utraconej czasowo w wyniku zmasowanego uderzenia bronią jądrową przeciwnika. Wotym ostatnim wypadku, szerokość pasa natarcia dywizji, za który ponosi ona w czasie wykonywanego zadania pełną odpowiedzialność, może niekiedy pokrywać się z szerokością pasa natarcia armii.

Dywizja przeznaczona do działań zaczepnych w oderwaniu od sił głównych armii może otrzymać także wzmocnienie jak podczas natarcia w przeciętnych warunkach, względnie prowadzić działania wyłącznie z organicznymi środkami.

Właściwości ugrupowania dywizji

Działanie na kierunku, w szerokich pasach stwarza możliwość stosowania szerokiego manewru, obchodzenia silnych punktów oporu i zgrupowań wojsk nieprzyjaciela, stref skażeń, pożarów i niszczeń, zmiany kierunku głównego uderzenia i rozśrodkowania wojsk na dużej przestrzeni. Jednocześnie istnieje ciągłe niebezpieczeństwo rozproszenia wysiłku i kolejnego pobicia własnych oddziałów przez nieprzyjaciela. Pamiętając o tym dowódca powinien zawsze grupować dywizję na takiej szerokości i głębokości, która najlepiej odpowiada zamiarowi walki i konkretnej sytuacji na ziemi oraz w powietrzu.

Ugrupowanie dywizji powinno zawsze odpowiadać zamiarowi walki i zapewniać: osiągnięcie celu działań z jak najmniejszymi stratami i w najkrótszym czasie; możliwość uprzedzenia przeciwnika w otwarciu ognia i wywalczenia przewagi w bezpośrednim starciu, wykonanie szybkich, zdecydowanych uderzeń od czoła i na skrzydła; sprawne przenoszenie wysiłku i możliwość zmiany kierunku uderzeń poszczególnych pułków i całego związku. Powinno ono przy tym sprzyjać osłonie skrzydeł i tyłów, odparciu ataków nieprzyjaciela z dowolnego kierunku oraz zapewniać bezpieczeństwo pracy punktów dowodzenia, dywizjonu rakiet taktycznych i pododdziałów tyłowych. Ze względu na zróżnicowany charakter zadań i sposób działań, ugrupowanie

dywizji charakteryzować się będzie dużą ilością i zmiennością form. Inne musi być ugrupowanie w okresie rozpoczęcia działań jak podczas podchodzenia do obiektu natarcia. Jeszcze inne w etapie walki o opanowanie nakazanego obiektu. Poza tym odmienne sytuacje zmuszą być do zastosowania różnych form ugrupowania w każdym z tych etapów walki.

Uogólniając to zagadnienie, ugrupowanie dywizji wymaga wydzielenia dodatkowych sił i środków do prowadzenia okrężnego rozpoznania i ubezpieczenia skrzydeł oraz tyłów jak również takiego usamodzielnienia pułków i batalionów /kompanii/, ażeby mogły one skutecznie walczyć z pododdziałami piechoty i czołgami nieprzyjaciela. Podczas wszelkiego rodzaju przesunięć pułki należałoby grupować w odległości zapewniającej łączność taktyczną i skuteczne wsparcie ogniem broni maszynowej, czołgów albo artylerii, na łuku zbliżonym do koła lub podkowy. Na zewnętrznej stronie łuku rozmieszczałyby się pułki czołgów i pułki zmechanizowane, w środku natomiast dywizjon rakiet, pododdziały artylerii, SD i tyły dywizji. Przed siłami głównymi na skrzydłach i w lukach powinny działać pododdziały rozpoznawcze i ubezpieczenia. Do pierwszych rzutów należałoby wydzielić te pułki, bataliony /kompanie/, które mogą prowadzić skuteczny i silny ogień z ruchu, bez potrzeby spieszenia się, a więc oddziały i pododdziały czołgów. Dywizjon rakiet i artylerię rozmieszcza się bliżej czołowych pododdziałów. Na zagrożonych skrzydłach przesuwa się odwody i ubezpieczenia. Jeżeli istnieją warunki wyprzedzenia sił głównych i sprzyja to wykonaniu zadania, ze składu dywizji mogą być wysłane oddziały wydzielone i desanty taktyczne. Należy dążyć do formowania ugrupowania na powierzchni zapewniającej łączność taktyczną pomiędzy wszystkimi lub większością oddziałów związku taktycznego. Niekiedy jednak realizacja zadania i sytuacje taktyczne powodować będą potrzebę i konieczność prowadzenia działań poszczególnymi pułkami lub zgrupowaniami pułków bez łączności taktycznej, na oddzielnych, znacznie oddalonych kierunkach. Taka forma ugrupowania może mieć np. miejsce wówczas, gdy zajdzie potrzeba wykonania jednoczesnego ataku na kilka obiektów położonych w znacznej odległości od siebie, wykonania koncentrycznego ataku na jeden obiekt o większej powierzchni, przenikania poszczególnymi pułkami na tyły niezbyt głęboko ugrupowanego przeciwnika, realizacji zadania zapewnienia siłom głównym armii warunków dla odtworzenia utraconej czasowo zdolności bojowej itp. W tych wypadkach, mając na uwadze duże odległości pomiędzy poszcze-

gólnymi pułkami /zgrupowaniami pułków/ do każdego albo do większości z nich należałoby przydzielić określony pododdział artylerii, artylerii przeciwlotniczej, saperów i tyłów związku taktycznego, rozmieścić dywizjon raket taktycznych i stanowiska dowodzenia dywizji w ugrupowaniu określonych pułków /zgrupowań pułków/ oraz zrezygnować w szeregu wypadkach z organizacji drugiego rzutu /odvodu/ dywizji. Chodzi bowiem o to, ażeby każdy z pułków /zgrupowań pułków/ stanowił silny, wysoce niezależny element ugrupowania dywizji, zdolny do samodzielnego działania w określonym czasie. Przedstawiona forma ugrupowania, oprócz dodatnich posiada również szereg ujemnych stron. Między innymi stwarza ciągłą groźbę utraty dowodzenia, izolowania poszczególnych elementów ugrupowania i kolejnego ich pobicia przez przeciwnika. Z tego względu, jeżeli zaistnieją ku temu warunki, należy niezwłocznie formować ugrupowanie na powierzchni zapewniającej łączność taktyczną pomiędzy poszczególnymi oddziałami.

III. WŁAŚCIWOŚCI ORGANIZACJI DZIAŁAŃ

Możliwy zakres przygotowania działań na szczeblu armii

Ważne znaczenie wykonywanych zadań, konieczność szczegółowego uzgodnienia działań zaczepnych DZ /DPanc/ w oderwaniu od sił głównych² oddziałami raket taktyczno - operacyjnych, desantami, sąsiednimi związkami wykonującymi zadania w głębi obrony przeciwnika itp., wskazują na to, że powinny one stanowić nieodłączny element decyzji i planowania na szczeblu operacyjnym. Zależnie od sytuacji, dowódca armii /niekiedy frontu/ może powziąć decyzję do takich działań przed rozpoczęciem lub w toku prowadzenia operacji. Zakres przedsięwzięć organizacyjnych realizowanych przez dowódcę i sztab armii zależy głównie od możliwości ustalenia sytuacji taktyczno - operacyjnej w czasie rozpoczęcia omawianych działań i posiadanych wiadomości o wojskach przeciwnika. Ogólnie biorąc, jeżeli przewiduje się, że oderwanie nastąpi w pierwszym dniu operacji, to działania dywizji muszą być zaplanowane i zorganizowane w szczególności jeszcze przed rozpoczęciem operacji. W tym wypadku, dowódca i sztab armii powinni: opracować na mapie szczegółowy lecz elastyczny plan działań w oderwaniu i ich zabezpieczenia środkami szczebla operacyjnego, skierować na planowany kierunek działań taką dywizję, która posiada największe możliwości wykonania zadań w oderwaniu od sił głównych /pędzie to zazwyczaj jedna z dywizji

pancernych, wyznaczona do pierwszego rzutu operacyjnego/; zorganizować dowodzenie i współdziałanie pomiędzy dywizją a wojskami raketowymi, lotnictwem, związkami powietrzno - desantowymi, zmechanizowanymi i pancernymi, wykonującymi zadania w głębi ugrupowania przeciwnika, na kierunku działania tej dywizji; zorganizować zabezpieczenie bojowe i materiałowo - techniczne planowanych działań; na jedną - dwie doby przed rozpoczęciem działań postawić dowódcy dywizji zadanie bojowe i wręczyć mu opracowany plan działań; przydzielić dywizji niezbędne siły i środki wzmocnienia.

Jeżeli rozpoczęcie takich działań przewiduje się w drugim lub następnych dniach operacji, dowódca i sztab armii jeszcze przed rozpoczęciem działań zaczepnych mogą ustalić: cel i ogólny kierunek działań, ogólny czas osiągnięcia zamierzonego celu; ilość dywizji przeznaczona do działań w głębi w poszczególnych etapach operacji; ilość środków raketowych, lotnictwa bojowego i transportowego oraz środków materiałowych niezbędnych do zabezpieczenia takich działań. Pozostałe problemy dotyczące organizacji działań, a mianowicie: wyznaczenie konkretnej dywizji, przydzielenie jej niezbędnych środków wzmocnienia, określenie miejsca i czasu rozpoczęcia działań, zorganizowanie dowodzenia, współdziałania i zabezpieczenia materiałowo - technicznego można będzie rozstrzygnąć zazwyczaj dopiero na podstawie sprecyzowanej decyzji do takich działań w toku prowadzenia operacji. W omawianym przypadku, do realizacji zadań w głębi obrony przeciwnika mogą być wyznaczone dywizje z pierwszego lub drugiego rzutu operacyjnego /odwołu/, zarówno pancerne jak i zmechanizowane. O wyborze określonej dywizji decydować będą: charakter wykonywanego zadania; konkretne położenie taktyczno - operacyjne i możliwości zaczepne poszczególnych dywizji w czasie precyzowania decyzji do takich działań.

Jeżeli działania zaczepne w oderwaniu od sił głównych nie będą zamierzone lub gdy rozpoczną się w sytuacjach wymuszonych przez przeciwnika, warunki organizacji i ich prowadzenia będą niezwykle trudne i skomplikowane. Dopiero w toku prowadzenia operacji, po powzięciu przez dowódcę armii zamiaru, można będzie przystąpić do organizacji takich działań. Czas na powzięcie decyzji i realizację niezbędnych przedsięwzięć w zakresie przygotowania działań będzie skrajnie ograniczony. Często sytuacja taktyczno - operacyjna narzuci dowódcy armii wybór wyłącznie tej dywizji, która znalazła się w najkorzystniejszym

położeniu i posiada możliwość prowadzenia działań zaczepnych na dużą głębokość i w znacznym oddaleniu od sił głównych. Niekiedy część oddziałów /pododdziałów/ tyłowych i liniowych może zostać odcięta przez wojska przeciwnika od jej sił głównych; mogą wystąpić poważne braki w zaopatrzeniu nie będzie czasu i możliwości - przynajmniej w początkowej fazie działań, przydzielenia dodatkowych środków wzmocnienia, uzupełnienia zaopatrzenia drogami lądowymi i wykonania obsługi technicznej. W tych warunkach dowódca armii może przekazać zadanie w formie krótkiego zarządzenia bojowego i skoncentrować swoją uwagę na udzielenie dywizji maksymalnej pomocy bronią rakietowo - jądrową i lotnictwem oraz podporządkować jej z innych związków taktycznych pododdziały /oddziały/ posiadające duże możliwości zaczepne.

Dowódca armii stawiając zadanie działania w oderwaniu od sił głównych zazwyczaj poda: dane o odwodach przeciwnika i obiektach natarcia, ogólny kierunek, głębokość i przypuszczalny czas samodzielnych działań, obiekt lub obiekty natarcia, czas i kolejność ich opanowania, utrzymania albo zniszczenia /względnie cel działań i czas jego realizacji/, zadania wykonywane bronią masowego rażenia wyższych szczebli, zabezpieczenie lotnicze, sposób współdziałania ze związkami wojsk powietrzno - desantowych, desantem morskim, związkami pancernymi i zmechanizowanymi, zgrupowaniami partyzantów oraz pododdziałami specjalnymi wykonującymi zadania na kierunku natarcia dywizji, sposób zaopatrywania, ewakuacji i dowodzenia.

Metoda i treść pracy dowódcy i sztabu dywizji nad organizacją omawianych działań zależec będzie od charakteru otrzymanego zadania, stopnia zorganizowania działań przez dowódcę armii i jego sztab oraz szeregu innych czynników występujących podczas organizacji natarcia. Jedną z cech szczególnych w pracy dowódcy dywizji nad organizacją takich działań będzie konieczność przeprowadzenia analizy zadania i oceny położenia w znacznie szerszym zakresie jak podczas natarcia w składzie sił głównych. Wypracowując decyzję dowódca dywizji powinien uwzględnić nie tylko zagadnienia taktyczne lecz i operacyjne. Zrozumienie zamiaru wyższego przełożonego nabiera w tym wypadku szczególnego znaczenia. Nawet najmniejsza niejasność w tej sprawie może doprowadzić do nie-wykonania zadania i poniesienia znacznych, niepotrzebnych strat oraz opóźnienia osiągnięcia celu operacji. Dowódca dywizji podejmuje zamiar na całą głębokość działań i pobiera decyzję co najmniej na pierwszy dzień walki.

Jeżeli działania w oderwaniu organizuje się przed rozpoczęciem operacji na podstawie otrzymanego zadania i opracowanego planu działania, dowódca dywizji zależnie od posiadanego czasu osobiście lub z wyznaczoną ściśle ograniczoną grupą oficerów, analizuje otrzymany materiał, podejmuje zamiar i decyzję oraz ustala czas i kolejność realizacji następujących przedsięwzięć: zdobycia dodatkowych danych o przeciwniku i obiektach natarcia, uzgodnienia współdziałania z sąsiadami, politycznego i materiałowo - technicznego zabezpieczenia działań, uaktualnienia planu i opracowania niezbędnych rozkazów i zarządzeń dla podległych oddziałów oraz ewentualnego przegrupowania dywizji w nowy rejon i przeprowadzenia dodatkowego szkolenia. Realizacja tych przedsięwzięć nie może doprowadzić do ujawnienia tajemnicy planowanych działań. Skrytość ich przygotowania i prowadzenia jest bowiem niezbędnym czynnikiem wykonania postawionego zadania. Często działania zaczepne w oderwaniu od sił głównych organizowane będą w styczności z nieprzyjacielem, jedynie na podstawie rozkazu lub zarządzeń dowódcy armii w warunkach skrajnie ograniczonego czasu i jednoczesnego kierowania walką pułków wykonujących uprzednio postawione zadanie. W tym wypadku, po powzięciu zamiaru na całą głębokość działań, dowódca dywizji powinien wydać niezbędne rozkazy i zarządzenia dotyczące ewentualnej zmiany kierunku działań oddziałów i wyważenia przewagi niezbędnej dla szybkiego wyjścia na tyły broniących się wojsk, zebrania dodatkowych danych o położeniu wojsk własnych, nieprzyjaciela, obiektach natarcia, charakterze terenu itp. Następnie precyzuje się pozostałe zagadnienia decyzji, zwracając szczególną uwagę na konieczność ich realizacji w odpowiednim czasie. Sztab dywizji dostarcza dowódcy niezbędne dane do powzięcia decyzji, przekazuje zadania i zarządzenia wykonawcze, organizuje polityczne, bojowe materiałowo-techniczne zabezpieczenie działań, uzgadnia współdziałanie i opracowuje plan działania. Plan działania związku taktycznego opracowuje w tym wypadku zazwyczaj szef sztabu dywizji z jednym, dwoma upoważnionymi przez dowódcę oficerami sztabu, w jednym egzemplarzu w formie graficznej na mapie, na całą głębokość zadania, według zadań pośrednich wynikających z oceny konkretnej sytuacji taktyczno-operacyjnej. Jeżeli na przykład zadaniem dywizji będzie opanowanie i utrzymanie obiektu natarcia, całość działań można podzielić na: walkę w celu wyjścia na tyły zgrupowania przeciwnika znajdującego się na kierunku natarcia dywizji w czasie rozpoczęcia działań;

działanie w czasie podchodzenia do wyznaczonego obiektu natarcia; walkę o opanowanie i utrzymanie obiektu natarcia. Najszczegółowiej opracowuje się działania podczas realizacji pierwszego zadania pośredniego. Następnie, w miarę zdobywania nowych wiadomości o położeniu własnych wojsk, przeciwniku i obiekcie natarcia, precyzuje się decyzję i zadania do dalszych działań. Decyzję dowódcy i plan działania dywizji należałoby przekazać do wyłącznej wiadomości dowódców pułków i ich szefów sztabów w takim czasie, który jest niezbędny dla zorganizowania działań na tym szczeblu dowodzenia. Natomiast zadania dla pułków i batalionów /kompanii/ celowym byłoby stawiać w formie krótkich zarządzeń bojowych pomijając w nich w początkowym okresie działań cel i końcowy obiekt natarcia. Wydaje się, że przedstawiony sposób przekazywania decyzji wykonawcom sprzygałby zapewnieniu odpowiedniej tajemnicy działań i realizacji zadań przez pułki nawet w wypadku naruszenia łączności w dłuższym okresie czasu. Kolejną cechą szczególną dowodzenia w takich działaniach będzie szeroki zakres zagadnień związanych z uzgodnieniem i utrzymaniem współdziałania z sąsiadami. Wynika to przede wszystkim z dużej ilości związków taktycznych, z którymi trzeba będzie współdziałać, z przynależności ich w szeregu wypadkach do innych związków operacyjnych oraz specyfiki omawianych działań. Przed przystąpieniem do organizacji współdziałania wewnątrz dywizji, dowódca osobiście lub poprzez szefa sztabu powinien uzgodnić współdziałanie z wojskami rakietowymi wższych szczebli, wspierającym lotnictwem, związkami taktycznymi nacierającymi w pierwszym okresie w łączności taktycznej na skrzydłach, dywizjami lub armiami działającymi w głębi ugrupowania i na tyłach wojsk przeciwnika, desantami powietrznymi lub morskimi, ugrupowaniami partyzantów, grupami specjalnymi i marynarką wojenną wykonującymi zadanie na kierunku lub w obszarze działań związku taktycznego. W celu zapewnienia ciągłego współdziałania i szybkiej wymiany informacji, sztab dywizji powinien posiadać możliwości nawiązania z nimi we właściwym czasie bezpośredniej łączności. Można by to osiągnąć poprzez skierowanie do sztabu dywizji grupy oficerów /z odpowiednimi środkami łączności/ z lotnictwa, zgrupowań marynarki wojennej itp. oraz dokonanie wymiany oficerów pomiędzy sztabem dywizji i sztabami sąsiadów.

Właściwości rozpoznania

Do czasu rozpoczęcia omawianych działań wszystkie wiadomości o nieprzyjacielu, obiektach natarcia, terenie, warunkach atmosferycznych itp. na planowanym kierunku natarcia, dywizja zazwyczaj otrzyma ze sztabu armii. W toku prowadzenia działań dywizja powinna mieć możliwość zbierania informacji w zakresie rozpoznania ze sztabu armii, od lotnictwa i wszystkich sąsiadów oraz zorganizowania własnymi środkami i pododdziałami ciągłego i okrężnego rozpoznania w promieniu do około 100 km. W tym celu należałoby wzmocnić go dodatkowo pododdziałami rozpoznawczymi, przede wszystkim rozpoznania meteorologicznego i radiolokacyjnego oraz grupami specjalnymi. Pododdziały rozpoznawcze wyposażone w czołgi i transportery opancerzone mogą być wykorzystane w tego rodzaju działaniach również do przenikania w rejon obiektu natarcia i opanowania w nim najważniejszych, kluczowych elementów, niszczenia posterunków i pododdziałów ochrony, niedopuszczania do wysadzenia obiektów w powietrze, utrzymania ich do podejścia oddziałów związku taktycznego itp.

Dążąc do jak najlepszego materiałowego i technicznego zabezpieczenia takich działań, w sprzyjających sytuacjach należałoby wyznaczać taką dywizję, której czołgi, transportery i samochody posiadają najmniejszy przebieg i charakteryzują się najwyższymi wskaźnikami taktyczno - technicznymi. Można dokonać również wymiany lub uzupełnienia zużytego, względnie uszkodzonego uzbrojenia i sprzętu. Z chwilą podjęcia decyzji, dowódca i sztab powinni dążyć do uzupełnienia zapasów materiałowych związku taktycznego do pełnych norm, remontu uszkodzonego uzbrojenia i sprzętu oraz przekazania wszystkich rannych znajdujących się na punktach medycznych i uszkodzonego uzbrojenia, którego nie można naprawić do czasu rozpoczęcia działań. Proces zaopatrywania, uzupełnienia i napraw można przyspieszyć przez wymianę środków transportowych, uzbrojenia i sprzętu z czołówek tyłów armii, względnie drogą dokonania manewru z najbliższej położonych związków taktycznych, wchodzących w skład sił głównych. Jeżeli przeciwnik przeciął komunikacje lądowe i kontroluje obszar pomiędzy dywizjami a siłami głównymi, dowódca i sztab armii mogą zorganizować zaopatrzenie i uzupełnienie drogą powietrzną, względnie za pomocą specjalnie zorganizowanych zgrupowań tyłowych /nazwijmy je umownie - zgrupowaniami tyłowymi specjalnego przeznaczenia/, w skład których mogą wchodzić pododdziały czołgów,

piechoty /najczęściej wydzielonych ze związków wchodzących w skład sił głównych/ i pododdziały tyłowe, wyposażone w miarę możliwości w pływające, pyroszczelne, uzbrojone w lekką lecz skuteczną broń przeciwpancerną transportery opancerzone. Pododdziały te przenikają skrycie na tym kierunku, który zapewnia najszybsze połączenie się z dywizją działającą w głębi i podejmują walkę z przeciwnikiem jedynie w wypadkach sprzyjających realizacji wykonywanego zadania. Dowódca i sztab dywizji powinni wyznaczyć lądowiska i zrzutowiska, nawiązać bezpośrednią łączność z pododdziałami zaopatrującymi dywizję z powietrza i zgrupowaniami tyłowymi specjalnego przeznaczenia. Poza tym, po zbliżeniu się zgrupowań tyłowych do rejonu działań dywizji należy udzielić im maksymalnej pomocy przede wszystkim środkami rażenia, a niekiedy i uderzeniem części sił, w celu zapewnienia im dogodnych warunków do jak najszybszego połączenia się z oddziałami dywizji. Po połączeniu się dowódca dywizji wykorzystuje je zgodnie ze swoją decyzją. Ważnym, a w niektórych sytuacjach jedynym źródłem zaopatrzenia w takich działaniach będą składy materiałów pędnych, zdobyty sprzęt i uzbrojenie przeciwnika oraz zasoby miejscowe. Korzystanie z tego źródła zaopatrzenia wymagać będzie często dodatkowych zabiegów bojowych, które powinny być uwzględnione w decyzji dowódcy i planie działań dywizji. Zdobyty, sprawny technicznie sprzęt i uzbrojenie mogą oddać znaczne usługi w walce na tyłach wojsk przeciwnika i sprzyjać zaskoczeniu.

IV. PROWADZENIE NATARCIA W ODERWANIU OD SIŁ GŁÓWNYCH

Ogólne zasady taktyki

Sposoby prowadzenia działań zaczepnych przez dywizję w oderwaniu od sił głównych, zależą przede wszystkim od jakości i ilości stosowanych środków rażenia/czy działania prowadzi się z zastosowaniem czy też bez użycia broni masowego rażenia/, charakteru wykonywanego zadania, możliwości i położenia walczących stron oraz konkretnej sytuacji taktyczno - operacyjnej. Najogólniejsze zasady taktyczne prowadzenia takich działań, to: szybkie, skryte i zdecydowane wychodzenie do rejonów zadań takimi drogami i sposobami, których przeciwnik nie przewidywał; zachowanie najwyższej ruchliwości i swobody manewru całej dywizji i poszczególnych jej pułków, nawet w najbardziej krytycznych sytuacjach; natychmiastowe wykorzystywanie uderzeń broni masowego rażenia, sukcesów własnych wojsk i błędów przeciwnika; zaskakujące,

błyskawiczne i gwałtowne wykonanie uderzeń w newralgiczne, najbardziej wrażliwe miejsca nieprzyjaciela takimi siłami i środkami, które zapewniają rozgromienie go i wykonanie zadań w najkrótszym czasie; stosowanie działań zaczepnych i niedopuszczenie do "osaczenia" się nawet w warunkach czasowej przewagi jego wojsk; unikanie wiązania się w przewlekłe walki oraz szybkie wycofanie i oderwanie się od wojsk przeciwnika we wszystkich tych sytuacjach, które nie sprzyjają realizacji zadania w krótkim czasie, celem prowadzenia dalszych działań zaczepnych na nowym kierunku.

Spróbujmy przedstawić niektóre sposoby prowadzenia takich działań bardziej szczegółowo, uwzględniając możliwe zadania i sytuacje taktyczno - operacyjne.

Zamierzone działania na tyły wojsk przeciwnika

W wielu wypadkach działania zaczepne dywizji w znacznym oddaleniu od sił głównych wymagać będą wyjścia na tyły tych zgrupowań wojsk przeciwnika, które ograniczają swobodę manewru i zamykają kierunki wyprowadzające w przestrzeń operacyjną jego obrony. Podczas wyjścia na tyły wojsk przeciwnika należy unikać rozwijania pułków w ugrupowanie bojowe i wiązania ich w walce. Można to osiągnąć przez maksymalne wykorzystanie skutków uderzeń wojsk rakietowych wyższych szczebli i lotnictwa, wykonanie i zdecydowane wykorzystanie "wyłomów" wykonanych bronią masowego rażenia dywizji, umiejętne wykorzystanie luk w ugrupowaniu nieprzyjaciela lub obejście otwartego skrzydła jego wojsk.

Pierwszy wypadek może mieć miejsce wówczas, gdy dywizja rozpoczyna działania na tym kierunku, na którym zgodnie z zamiarem przełożonych zostały wykonane zmasowane uderzenia bronią masowego rażenia środkami znajdującymi się w ich dyspozycji. Po otrzymaniu wiadomości o planowanych uderzeniach dowódca dywizji powinien ustalić: rubież bezpieczeństwa i czas jej osiągnięcia, organizację rozpoznania, najdogodniejsze kierunki dla działania pułków oraz obiekty, które należy zniszczyć lub obezwładnić dywizjonem rakiet taktycznych i artylerią. Po wykonaniu uderzeń dywizja nie wdając się w walkę z ocalałymi zgrupowaniami wojsk przeciwnika, wymijając umiejętnie powstałe strefy skażeń pożarów i zniszczeń, w sztykach rozcłonkowanych, w kolumnach pułkowych lub batalionowych /kompanijnych/ i maksymalnym tempie wychodzi na kierunkach wykonanych "wyłomów" w operacyjną przestrzeń obrony.

W drugim wypadku, przed podejściem wojsk do strefy największego zagrożenia taktycznej broni jądrowej przeciwnika, należałoby wykonać uderzenie bronią masowego rażenia, lotnictwem, artylerią ciężką i raketową w celu zniszczenia jego środków jądrowych, ważnych zgrupowań wojsk oraz naruszenia systemu rozpoznania i dowodzenia. Pod osłoną tych uderzeń, powinny rozpocząć walkę z ocalałymi i nowo wykrytymi środkami jądrowymi i przeciwpancernymi pododdziały artylerii, moździerzy i czołgów wyznaczone do prowadzenia ognia pośredniego. Jednocześnie z maksymalną szybkością powinny podejść do nieprzyjaciela pułki czołgów i pułki zmechanizowane, które wykorzystując skutki uderzeń broni jądrowej i innych środków rażenia, przenikają na tyły wojsk przeciwnika.

Wyjście na tyły przez luki powinno być realizowane w ten sposób, ażeby przeciwnik nie mógł osłonić ich ogniem i zaporami. Należy dążyć do wykorzystania luk w takim czasie, w którym ze względu na wytworzoną sytuację został naruszony system obrony przeciwnika i jego wojska nie posiadają możliwości zabezpieczenia powstałych w ugrupowaniu wyrw. Szerokość luk powinna zazwyczaj uniemożliwić przeciwnikowi skuteczne użycie zasadniczych środków rażenia przeciwko wychodzącemu na tyły zgrupowaniu wojsk. Zależnie od szerokości i ilości istniejących luk, dywizja może przenikać na tyły wojsk przeciwnika w ugrupowaniu stanowiącym jedną całość względnie poszczególnymi pułkami /zgrupowaniami pułków/ na 2 - 3 kierunkach. Przenikanie przez luki poszczególnymi batalionami /kompaniami/ powoduje zazwyczaj obniżenie tempa natarcia i dlatego można je stosować w wyjątkowych wypadkach np. kiedy ugrupowanie przeciwnika jest płytkie. Manewr w celu obejścia otwartego skrzydła przeciwnika może być stosowany wówczas, gdy z oceny sytuacji wynika, że jego realizacja pozwoli zaoszczędzić czas i zapewni wykonanie zadania.

W szeregu wypadkach może zaistnieć konieczność przerwania się przez ugrupowanie przeciwnika przy użyciu siły w warunkach nie stosowania broni masowego rażenia. W takich sytuacjach, dowódca i sztab dywizji powinni ustalić najsłabsze miejsca w ugrupowaniu nieprzyjaciela i kierunki, na których istnieją warunki do natarcia w najwyższym tempie oraz skoncentrować na nich niezbędną ilość sił i środków do zapewnienia zdecydowanej przewagi, po czym wykonując gwałtowne, zaskakujące uderzenie rozcinające, wyjść na tyły wojsk przeciwnika ograniczających swobodę manewru.

Zależnie od sytuacji, dywizja może wychodzić na tyły wojsk przeciwnika na jednym, dwóch względnie trzech kierunkach, stosując omówione sposoby oddzielnie lub łącznie.

Działanienwojsk podczas podchodzenia do obiektu natarcia,
/odwodów przeciwnika, na które zostało wykonane zmasowane uderzenie bronią raketowo-jądriwą, rejonów działania desantu itp/ zależność będzie przede wszystkim od położenia pułków w chwili rozpoczęcia działań, charakteru zadania, zakresu wykonywanych zadań przez wojska raketowe wyższych szczebli, posiadanej ilości broni masowego rażenia oraz możliwości wojsk własnych i przeciwnika. W każdej sytuacji należy wybrać taki kierunek i sposób działania, który zapewnia osiągnięcie obiektu natarcia jednym skokiem, bez zatrzymania, w jak najkrótszym czasie.

Jeżeli na podstawie przeprowadzonej analizy zadania i oceny sytuacji dowódca dywizji dojdzie do wniosku, że posiadana ilość broni masowego rażenia pozwala na zniszczenie zgrupowania przeciwnika znajdującego się przed obiektem natarcia w takim zakresie, ażeby można je rozgromić bez potrzeby rozwijania sił głównych dywizji w ugrupowanie bojowe, wówczas zgrywając uderzenie wojsk z uderzeniami raketowo - jądrowymi celowym jest prowadzić działania na kierunku wyprowadzającym najkrótszą drogą do wyznaczonego w zadaniu obiektu natarcia. O ile ilość broni masowego rażenia jest ograniczona, lub gdy prowadzi się działania zaczepne stosując wyłącznie konwencjonalne środki walki, dywizja powinna szybko i skrycie obchodzić zgrupowania oraz ogniska oporu przeciwnika i zdecydowanie wykorzystywać luki w ugrupowaniu jego wojsk. Należy dążyć do prowadzenia działań w nocy lub w warunkach ograniczonej widoczności, unikać przemarszy przez punkty wrażliwe na ataki z powietrza i dokonywania przesunięć wyłącznie najlepszymi drogami. W wielu wypadkach umiejętny wybór rozpoznania i wykorzystanie marszrut na przełaj, dróg polnych, przesiek, trudniej dostępnego terenu itp. pozwoli osiągnąć zamierzony cel szybciej jak przesunięcie wojsk autostradami i szosami. W tym okresie działań, niejednokrotnie zajdzie potrzeba i konieczność przegrupowania dywizji na nowy kierunek natarcia. Decyzję do tego manewru może powziąć dowódca armii lub dowódca dywizji. Należy dążyć do powzięcia jej zanim siły główne dywizji nawiążą bezpośrednią walkę z wojskami przeciwnika.

Jeżeli z oceny konkretnego porażenia wynika, że przeprowadzenie manewru pochłonęłoby więcej czasu, sił i środków, jak rozgromienie wojsk nieprzyjaciela znajdujących się na dotychczasowym kierunku działań, dowódca dywizji powinien powziąć decyzję do walki, wykorzystując w niej taką ilość najskuteczniejszych środków rażenia i oddziałów, która jest niezbędna dla zapewnienia maksymalnego tempa natarcia.

Uderzenie na obiekt powinno być dla przeciwnika zaskoczeniem. Powodzenie zależy przede wszystkim od stopnia rozpoznania danego obiektu i zastosowania właściwego sposobu działań. Do czasu powzięcia decyzji do bezpośredniego natarcia rozpoznanie powinno ustalić: najbardziej wrażliwe miejsca obiektu na uderzenia broni masowego rażenia i wojsk, skład, uzbrojenie i rozmieszczenie wojsk przeciwnika w rejonie i w pobliżu obiektu, ilość posterunków, system łączności, zapór i umocnień w rejonie obiektu. Na podstawie zebranych wiadomości i oceny aktualnych możliwości wojsk własnych i przeciwnika dowódca precyzuje sposób realizacji postawionego zadania. Działanie w celu opanowania obiektu natarcia może rozpocząć się od uderzeń bronią masowego rażenia lub bez użycia tej broni. Przed wykonaniem uderzeń należałoby zwrócić szczególną uwagę na wybór właściwego rodzaju broni masowego rażenia i sposób jej użycia, ażeby nie spowodować niezamierzonych skutków w zakresie uniemożliwiających wykonanie zadania. Po wykonaniu uderzeń bronią masowego rażenia zależnie od sytuacji, można rozpocząć natarcie na obiekty od: wysadzenia desantu taktycznego lub uderzenia oddziałem wydzielonym, po czym wykorzystać ich powodzenie, wprowadzając do walki w miarę podchodzenia kolejne pułki dywizji względnie jednoczesnego koncentrycznego uderzenia dwoma, trzema zgrupowaniami pułkowymi z różnych kierunków; uderzenia całością sił dywizji na jednym kierunku z jednoczesnym prowadzeniem działań pozornych na innych kierunkach. Sposoby te można stosować również z powodzeniem w warunkach prowadzenia natarcia bez użycia broni masowego rażenia. W tym ostatnim wypadku można także opanować nakazany obiekt podstępem, np. przerzucając skrycie drogą powietrzną lub lądem odpowiednio wyszkolone i wyposażone pododdziały, które przenikają do rejonu obiektu, następnie, na umówiony sygnał, niszczą posterunki i wykonują uderzenia w najwrażliwsze miejsca obiektu jednocześnie lub prawie jednocześnie z rozpoczęciem zdecydowanego natarcia przez siły główne dywizji.

Podczas prowadzenia działań o opanowanie obiektu, na prawdopodobnych kierunkach podejścia odwodów przeciwnika prowadzi się intensywne rozpoznanie, wystawia ubezpieczenia i rozmieszcza niezbędny odwód sił i środków.

Działanie w celu połączenia się z desantem wymaga ścisłego współdziałania. Dowódca dywizji jeszcze podczas organizacji natarcia powinien na podstawie wytycznych przełożonego uzgodnić z dowódcą desantu rejon /rejon/ połączenia się z desantem, sygnały wywołania i przerwania ognia oraz rubieże koordynacji ognia i bezpieczeństwa, system łączności i sposób wzajemnego porozumiewania się, sposób działania podczas łączenia się i po połączeniu z desantem powietrznym.

W miarę zbliżania się do rejonu wspólnego działania dowódcy i sztaby pułków dywizji oraz desantu nawiązują bezpośrednią łączność, wymieniają informacje o nieprzyjacielu i położeniu własnych oddziałów oraz precyzują zagadnienia dotyczące sposobu natarcia i wzajemnego wsparcia środkami rażenia. Jeżeli istnieją warunki do wyprzedzenia sił głównych, ze składu dywizji może być wysłany na spotkanie oddział wydzielony. Do tego zadania celowe jest wyznaczenie oddziałów i pododdziałów czołgów wzmocnionych piechotą oraz artylerią. Z chwilą zbliżenia się dywizji do desantu może być wykonane uderzenie jądrowe na to zgrupowanie nieprzyjaciela, którego pobicie ma zasadnicze znaczenie dla połączenia się.

Jeżeli desant taktyczny wykonał postawione zadanie i walczył w okrążeniu całością sił w jednym rejonie, w celu zapewnienia połączenia się wojsk dywizji i desantu, najlepiej wykonać jednoczesne uderzenie możliwie największą ilością sił i środków na jednym lub dwóch, a najwyżej trzech zbieżnych kierunkach, dążąc do pobicia tego zgrupowania nieprzyjaciela, którego rozgromienie zapewni najlepsze warunki do połączenia się wojsk.

W wypadku, gdy desant walczy poszczególnymi zgrupowaniami w odizolowanych rejonach, dywizja w celu połączenia się z nim powinna wykonać najpierw uderzenie, aby odblokować to zgrupowanie desantu, połączenie z którym ma decydujące znaczenie. Jednocześnie można wydzielić niezbędną ilość sił i środków do udzielenia pomocy tym wojskom desantu, które znalazły się w szczególnie krytycznej sytuacji.

Wojska desantu mogą prowadzić działania w celu opanowania lub zniszczenia obiektu natarcia, wiążąc znaczne siły nieprzyjaciela.

W tym wypadku dywizja może wykonać najpierw zdecydowane uderzenie na obiekt z innych kierunków, po czym połączyć się z desantem.

Realizując zadanie zamykania dróg podchodzenia operacyjnym odwodom lub odwrotu związków pierwszego rzutu należałoby w pierwszym rzędzie ustalić kierunki przesunięcia głównych zgrupowań przeciwnika, znajdujące się na tych kierunkach wrażliwe punkty na uderzenia i wszelkie przeszkody kanalizujące ruch oraz ograniczające swobodę manewru wojsk. Następnie na najważniejsze zgrupowanie przeciwnika, po zagęszczeniu jego ugrupowania, wykonuje się uderzenia bronią jądrową, chemiczną i lotnictwem, dążąc do zadania jemu maksymalnych strat i spowodowania nierównomiernego podejścia wojsk do przewidywanej rubieży starcia sił głównych. Jednocześnie, przeciwko każdemu z podchodzących zgrupowań przeciwnika, należałoby skierować pododdział /oddział/ piechoty i czołgów z odpowiednim zadaniem /zniszczenia, rozbicia lub opóźnienia określonego zgrupowania npła/ w takiej sile, ażeby zapewnić warunki dla kolejnego pobicia odizolowanych od siebie oddziałów /pododdziałów/ przeciwnika. Należy zawsze dążyć do rozstrzygnięcia walki w oparciu o trudnoprzekraczalne przeszkody terenowe dla wojsk przeciwnika stosując szeroko manewr ogniem i wojskami oraz zdecydowanie zaczepne formy walki. Kierując walką dowódca i sztab dywizji powinni pamiętać o posiadaniu odpowiednio silnych i ruchliwych odwodów, zorganizowaniu ciągłego rozpoznania i niezbędnego ubezpieczenia na skrzydłach i tyłach związku taktycznego. Znajdujące się tam oddziały przeciwnika mogą bowiem przejść do zdecydowanego natarcia, celem udzielenia maksymalnej pomocy, przegrupowującemu się zgrupowaniu wojsk. Realizując zadanie zamykania dróg podchodzenia operacyjnym odwodom lub odwrotu związków pierwszego rzutu, dywizja powinna być zawsze przygotowana do odparcia uderzeń przeciwnika z dowolnego kierunku, do prowadzenia walki w połokrażeniu i w całkowitej izolacji od pozostałych wojsk nawet przez dłuższy okres czasu.

Podczas prowadzenia działań zaczepnych w oderwaniu od sił głównych armii, dywizja stosunkowo często może się znaleźć w sytuacjach krytycznych, w obliczu znacznie przeważających sił nieprzyjaciela, ograniczających swobodę manewru w dowolnym kierunku, mając poważne braki w zaopatrzeniu, straty w ludziach i uzbrojeniu oraz wyczerpanych niemalże do ostatecznych możliwości fizycznych ludzi. Z tego też względu, odporność fizyczna, spokój,

oprowadzenie, niezłomna wola walki i wiara w możliwość wykonania postawionego zadania, osobisty przykład dowódców wszystkich szczebli mają w tego rodzaju działaniach nie mniejsze znaczenie jak gruntowna znajomość taktyki i umiejętność pobierania właściwych decyzji.

Przez cały okres działań zaczepnych w oderwaniu od sił głównych, związek taktyczny powinien zdecydowanie przeciwdziałać wszelkim akcjom przeciwnika, zmierzającym do pozbawienia go swobody manewru i przyjęcia walki obronnej w okrążeniu oraz rozcięcia wojsk na oddzielne, odizolowane, niezdolne do skoncentrowania wysiłku w zamierzonym miejscu i czasie, zgrupowania oddziałów i pododdziałów. Fakt znajdowania się nawet przeważających sił przeciwnika z wszystkich stron ugrupowania związku taktycznego nie jest równoznaczny z pozbawieniem go swobody manewru i nie upowaznia w żadnym wypadku do zaprzestania działań zaczepnych. Związek taktyczny powinien w takim wypadku uprzedzić przeciwnika w uderzeniu, skupiając wysiłki dla pobicia zgrupowania znajdującego się na kierunku zapewnianym jak najszybsze wykonanie postawionego zadania osłaniając się jednocześnie niezbędną ilością sił i środków na pozostałych kierunkach. Jeżeli przeciwnikowi, pomimo podejmowania kontrakcji, udało się rozdzielić ugrupowanie związku taktycznego na oddzielne, odizolowane zgrupowanie oddziałów i pododdziałów i zarysowuje się groźba kolejnego ich pobicia, wówczas należy wykonać uderzenia w najsłabsze, najbardziej wrażliwe miejsca w ugrupowaniu przeciwnika, na tych kierunkach, które zapewniają swobodę manewru i możliwość skoncentrowania wysiłku związku taktycznego jako całości.

Dywizja prowadząca działania zaczepne w oderwaniu od sił głównych armii może przejść do obrony jeżeli taki rodzaj działań został określony w otrzymanym zadaniu, na rozkaz przełożonego, lub gdy zużyto maksymalnie dopuszczalną ilość zaopatrzenia i nie ma możliwości jego uzupełnienia w najbliższym okresie czasu.

x

x

x

Sposób działania dywizji działającej w oderwaniu od sił głównych armii powinien być zawsze zaskoczeniem dla przeciwnika. W konkretnej sytuacji pola walki dowódca dywizji określa go na podstawie otrzymanego zadania, zakresu użycia broni jądrowej i innych środków rażenia, możliwości i położenia walczących stron. Dlatego też wykonanie zadań przez dywizję działającą w oderwaniu od sił głównych armii zależy przede wszystkim od wysokich umiejętności dowódc^zych kadry, wyszkolenia wszystkich żołnierzy, twórczego zastosowania ogólnych zasad prowadzenia działań w konkretnej sytuacji pola walki oraz niezłomnej woli pobicia nieprzyjaciela i wykonania jak najlepiej postawionego zadania.

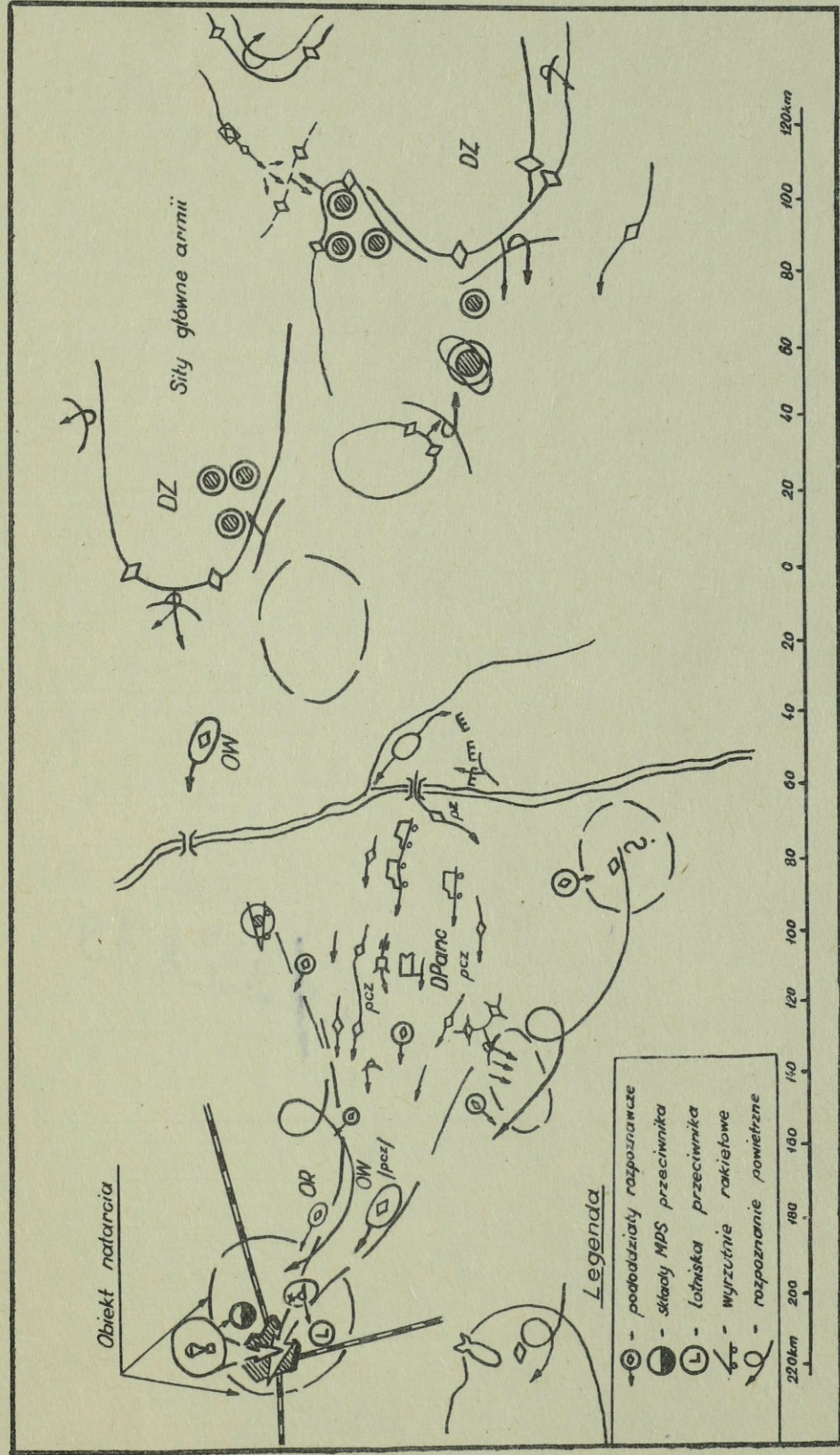
Opracował:
Adiunkt Katedry TO i Szt.
Operac.

/s/ppłk dr B. BEDZIŃSKI

Wyk. w 100 egz.

Egz. nr 1-100-B.Tajna
Wyk. dr ppłk Biedzinski
Druk JD, dnia 25.II.65r.
nr ks. 6549/WW.

*Działania zaczepne DPanc w oderwaniu od sił głównych armii
/ Wariant I*

BIBLIOTEKA NAUKOWA ASG WP
Archiwum Dzieł ~~Archiwum~~ Specjalnych

Nr ewid. 139 879